

Verlag van bevindingen 2017

Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland

24 september 2018

Aan het algemeen bestuur van
de Gemeenschappelijke regeling
Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland
Postbus 558
2300 AN LEIDEN

Datum:
24-09-2018

Behandeld door:
drs. M.E. Dubbelman RA

Ons kenmerk:
824

Onderwerp:
Verslag van bevindingen 2017

Geacht bestuur,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2017 voor de Gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland (verder: Holland Rijnland) uitgevoerd. Dit verslag bevat onze belangrijkste bevindingen en aanbevelingen.

Publiek Belang Accountants B.V.

drs. R.D.H. Killeen RA MGA

Bijlagen: 2

Verslag van bevindingen 2017 -

Inleiding

Met de opdrachtbevestiging van 1 december 2017 heeft uw secretaris-directeur ons namens uw algemeen bestuur opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2017. Wij sturen de controleverklaring bij uw jaarrekening 2017 afzonderlijk toe. Dit verslag bevat op grond van de Gemeentewet onder meer onze bevindingen over:

- de vraag of de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken
- (eventuele) onrechtmatigheden in de jaarrekening.

De goedkeuringstoleranties voor uw jaarrekening zijn opgenomen in onze controleverklaring. Voor ons verslag van bevindingen is door uw bestuur de rapporteringstolerantie op € 25.000 gesteld.

Wij zijn voornemens om bij de versie van de jaarrekening 2017 van 28 augustus 2018 een goedkeurende verklaring te verstrekken, indien deze jaarrekening ongewijzigd in uw dagelijks bestuur wordt vastgesteld, wij een ondertekende bevestiging bij de jaarrekening hebben ontvangen en eventuele gebeurtenissen tot het moment van vaststellen van de jaarrekening niet noodzakelijk tot aanpassing van de jaarstukken 2017.

Bestuurlijke samenvatting

Holland Rijnland heeft de dienstverlening op het gebied van bedrijfsvoering (ICT, Inkoop, Financiën, HRM, Juridische Zaken en Facilitaire Zaken) uitbesteed aan Servicepunt71 (verder: SP71).

Omdat de bedrijfsvoering op afstand staat van de werkorganisatie en omdat Holland Rijnland uitvoering geeft aan een aantal unieke regelingen (zoals Regionaal investeringsfonds, Besluit woninggebonden subsidies, TWO, etc.), is de bedrijfsvoering van Holland Rijnland niet goed vergelijkbaar met die van een gemeente. Daarom is het nodig gebleken om goede onderlinge werkafspraken te maken met SP71. Ten aanzien van de belangrijkste elementen van deze afspraken concluderen wij:

- Het verkrijgen van inzicht in de belangrijkste getrouwheids-, rechtmatigheids- en frauderisico's binnen de financiële processen en het compact en concreet beschrijven van de beheersmaatregelen die de risico's afdekken vragen nog aandacht
- Over 2017 is een op de organisatie toegespitst interne controleplan opgesteld waarmee de specifieke regelingen van Holland Rijnland toereikend intern zijn gecontroleerd vooruitlopend op het samenstelproces van de jaarrekening.

Wij zijn positief over de uitgevoerde verbijzonderde interne controle (VIC) op de bijzondere regelingen die Holland Rijnland uitvoert. De interne controle op de bijzondere regelingen van Holland Rijnland wordt nauwgezet en gegevensgericht uitgevoerd. Ook zijn deze controles goed gedocumenteerd. Aandachtspunten zijn nog wel de tijdige uitvoering van deze controles, die over 2017 vrijwel volledig na afloop van het boekjaar zijn uitgevoerd en

Verslag van bevindingen 2017 -

---

de controle op de juiste administratieve verwerking van de jaarlijkse afrekening van bijdragen. Het gedurende het jaar uitvoeren van deze controles biedt uw management en bestuur waar nodig betere mogelijkheden tot bijsturing.

Het samenstelproces van de jaarstukken 2017 is moeizaam verlopen en is sterk voor verbetering vatbaar. Het opleveren van een definitief concept van de jaarstukken en een daarop aansluitend samensteldossier kent een te lange doorlooptijd en op de jaarstukken dienden nog veel correcties te worden doorgevoerd met materiële invloed op de cijfers. De doorlooptijd van oplevering en de kwaliteit van de opgeleverde stukken heeft tevens onvermijdelijke consequenties gehad voor de doorlooptijd en tijdige afronding van onze accountantscontrole.

Uit onze bevindingen concluderen wij dat in het samenstelproces van de jaarstukken intern sprake is van een onvoldoende kritische blik op de opgeleverde stukken waardoor onjuistheden en onvolledigheden in cijfers, presentatie en toelichting niet worden opgemerkt en gecorrigeerd.

Wij overleggen graag met uw auditcommissie over oplossingen die kunnen bijdragen aan een soepeler verloop van het samenstel- en controleproces van de jaarstukken. Dit verslag van bevindingen bevat onze controlebevindingen en tevens suggesties en aanbevelingen die Holland Rijnland in staat stellen om verder te bouwen aan de interne beheersing.

Verslaggeving: uw jaarstukken 2017 zijn informatief en voldoen aan verslaggevingsregels.

De jaarstukken van Holland Rijnland geven in financieel en bedrijfsmatig opzicht een informatief beeld van het boekjaar 2017 en zijn gepresenteerd conform de verslaggevingsregels van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Wij raden wel aan om voorafgaand aan het opstellen van de jaarstukken 2017 het model voor de jaarrekening goed af te stemmen met de verslaggevingsregels van het Bbv.

De jaarstukken zijn opgesteld in lijn met de begroting en kennen een grote mate van detail in de cijfermatige uitwerking van programma's naar domeinen en speerpunten. Deze uitwerking gaat veel verder dan de verslaggevingsregels vereisen. Dit vermindert naar onze mening de leesbaarheid van de jaarstukken en maakt het opstelproces arbeidsintensief, foutgevoelig en tijdrovend. Ook de gedetailleerdheid van de informatie in de uitgebreide bijlagen van de jaarstukken gaat verder dan de eisen van het BBV. Wij adviseren u de informatie in de jaarstukken te comprimeren, vanzelfsprekend rekening houdend met de de minimeisen van het BBV. Wij denken graag mee om, met behoud van informatiewaarde voor uw deelnemende gemeenten, de verslaggeving op dit punt te verbeteren. Dit levert ook belangrijke tijdsbesparing op in het opstellen en controleren van de jaarstukken en vermindert de kwetsbaarheid van het jaarrekeningproces door onvoorziene correcties.

Op korte termijn is het mogelijk de indeling van de jaarstukken te vereenvoudigen, door uw Algemeen Bestuur te laten besluiten de jaarrekening 2018 uitsluitend op programma-niveau in te richten. Voor de jaren 2019 en verder

Verslag van bevindingen 2017 -

---

kunt u voorts door uw Algemeen Bestuur eveneens de programmabegroting via begrotingswijziging op deze nieuwe indeling op hoofdlijnen laten aansluiten.

Verbetering van de interne beheersing is nodig.

Holland Rijnland heeft vanaf 2016 de bedrijfsvoering gefaseerd ondergebracht bij Servicepunt71(SP71).

De overdracht van bedrijfsvoeringstaken, inclusief administratieve taken en het onderbrengen van het jaarrekeningtraject bij SP71 hebben geleid tot een verdeling van taken en verantwoordelijkheden in administratievevoering, interne controle en verslaggeving tussen Holland Rijnland en SP71. Uw controller en het serviceteam van SP71 overleggen regelmatig over administratievevoering en (tussentijdse) verantwoording.

De interne controle op de betrouwbaarheid van financiële informatie vindt plaats bij SP71. Er is onderscheid tussen de reguliere bedrijfsvoeringsprocessen en de bijzondere regelingen. De reguliere processen zijn de algemene bedrijfsvoeringsprocessen, zoals inkopen en personele kosten, die ook bij de gemeenten voorkomen. De bijzondere regelingen zijn de subsidie- of bijdrage regelingen van Holland Rijnland die niet voorkomen bij de gemeenten. Deze regelingen zijn geen onderdeel van het intern controleplan dat SP71 gebruikt voor de controle van de bedrijfsvoerings-processen.

In de tweede helft van 2017 heeft Holland Rijnland goede afspraken gemaakt met SP71 over de interne controle van de bijzondere regelingen. De interne controle op de bijzondere regelingen van Holland Rijnland wordt nauwgezet en gegevensgericht uitgevoerd. Ook zijn deze controles goed gedocumenteerd. Aandachtspunten zijn de tijdige uitvoering van deze controles, die over 2017 vrijwel volledig na afloop van het boekjaar zijn uitgevoerd en de controle op de juiste administratieve verwerking van de jaarlijkse afrekening van bijdragen. Het gedurende het jaar uitvoeren van deze controles biedt uw management en bestuur waar nodig betere mogelijkheden tot bijsturing. De controle op de administratieve verwerking van de jaarlijkse afrekening van bijdragen voorkomt dat gedurende het jaarrekeningproces correcties nodig zijn, waardoor vertraging optreedt en het resultaat verandert. Voor een nadere toelichting over onze bevindingen verwijzen wij naar onze managementletter naar aanleiding van de interim-controle.

De oplevering van de concept-jaarstukken is sterk vertraagd en heeft gefaseerd plaatsgevonden. Bij aanvang van onze jaarrekeningcontrole eind februari bleek, dat de jaarstukken belangrijke fouten en interne inconsistenties bevatten, de aansluiting op de onderliggende administratie niet beschikbaar was, onvoldoende interne controle op de concept-jaarstukken was uitgevoerd en het jaarrekeningdossier onvoldoende onderbouwingen van jaarrekeningposten bevatte. Na eerste oplevering hebben wij in april, juni en juli aangepaste exemplaren van de jaarstukken ter controle ontvangen. Wij hebben uw bestuur tussentijds geïnformeerd over afwijkingen in deze versies van de jaarrekening. Op 28 augustus ontvingen wij de definitieve versie van de jaarrekening.

Verslag van bevindingen 2017 -

Overige bevindingen en aanbevelingen

Onze controle geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen:

Salariskosten

De salariskosten van uw medewerkers zijn een belangrijk deel van de totale kosten van Holland Rijnland en vormen een belangrijke post in onze controle. Het bleek moeizaam om controle-informatie over de salariskosten te krijgen. Uw controller en wij als controlerend accountant hebben pas begin mei 2018 inzicht gekregen in de detailinformatie uit de salarisadministratie. Wij hebben begrip voor een zorgvuldige omgang met privacy-gevoelige informatie. Voor een toereikende documentatie van onze controle is het wel van belang dat de voor onze controle relevante informatie tijdig en volledig tot onze beschikking staat en dat wij de voor de vaktechnische verantwoording van onze controle relevante vastleggingen op basis van onze controle kunnen maken. Wij dringen erop aan dat uw organisatie met SP71 hierover duidelijke afspraken maakt, die overigens ook ten goede komen aan het inzicht dat uw organisatie zelf heeft in salarisinformatie.

Aanbestedingen

Vanaf april 2016 geldt een gewijzigd regime voor aanbesteding van zogeheten 2B-diensten (bijvoorbeeld voor inhuur van personeel). Holland Rijnland huurt regelmatig personeel in. In de eerste helft van 2018 is getoetst of de kosten van inhuur over 2017 aan de nieuwe regelgeving hebben voldaan. Hieruit zijn geen afwijkingen gebleken. Wij adviseren u om in 2018 voorafgaand aan de aanbesteding vast te (laten) stellen dat de juiste aanbestedingsvorm wordt gekozen.

Naast de regelgeving voor Europese aanbestedingen gelden de regels van de (Nationale) Aanbestedingswet. Afwijkingen van de Aanbestedingswet zijn weliswaar onrechtmatig, maar tellen niet mee in het accountantsoordeel. Binnen Holland Rijnland wordt in enkele gevallen afgeweken van de Aanbestedingswet, wij adviseren u hieraan, voorafgaand aan de aanbesteding, vast te stellen dat de juiste aanbestedingsvorm wordt gekozen.

De IT-omgeving biedt voldoende waarborgen in het kader van onze controle van de jaarrekening

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening en is niet primair gericht op de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. SP71 is als serviceorganisatie verantwoordelijk voor de automatiseringsomgeving. Voor de betrouwbaarheid van de administratie van Holland Rijnland wordt vertrouwd op de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de automatiseringsomgeving. De accountant van SP71 heeft de voor deze systemen getroffen beheersingsmaatregelen (de IT general controls), onderzocht op effectiviteit. Het onderzoek betreft de applicaties: Beaufort, Youforce, TIM en Decade Financials.

Verslag van bevindingen 2017 -

Uit dit onderzoek blijkt dat sprake is van een (op één onderdeel) niet-effectief IT beheerproces voor de applicatie Decade (financiële administratie). Het bleek niet mogelijk om achteraf vast te stellen of het netwerkaccount van uit dienst getreden medewerkers tijdig was ingetrokken, omdat binnen Decade hiervan geen historie werd bijgehouden. De hiermee samenhangende risico's zijn afgedekt met aanvullend uitgevoerde gegevensgerichte controlemaatregelen, waardoor geen risico resteert.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar het 'Assurance-rapport 2017 Servicepunt71' van EY.

U beschikt over een frauderisico-analyse. Door deze actief onderdeel te maken van uw interne beheersing vermindert het risico op afwijkingen door fraude.

Begin 2015 heeft uw organisatie een frauderisico-analyse gemaakt. De frauderisico-analyse geeft inzicht in de mogelijke frauderisico's voor Holland Rijnland en benoemt de beheersmaatregelen die de gevolgen van frauderisico's zoveel mogelijk moeten beperken. In ons verslag van bevindingen over 2016 hebben wij opgemerkt dat de fraude-analyse niet is behandeld in het bestuur en fraudepreventie is geen zichtbaar onderdeel geweest van uw interne beheersing.

Dit punt heeft in 2017 geen opvolging gekregen. Wel merken wij uit gesprekken met uw medewerkers dat belang wordt gehecht aan het vermijden en ontdekken van fraude.

Periodiek overleg in uw managementteam en tussen de directie en het bestuur/auditcommissie over de frauderisicoanalyse, illustreert welk belang u hecht aan de fraude-analyse en -preventie en draagt bij aan het actueel houden van het inzicht in de kwetsbare plekken in uw organisatie. Mogelijke gespreksonderwerpen zijn de aard, frequentie en diepgang van de uitgevoerde frauderisicoanalyses, de uitkomst daarvan en de manier waarop de organisatie de frauderisico's opvolgt en monitort.

Omdat Holland Rijnland veel werkt met privacygevoelige informatie, geven wij in overweging om de frauderisico-analyse uit te breiden met corruptierisico's, cybersecurity-risico's en cloud computing in relatie tot het voorkomen van datalekken van privacy gevoelige informatie. Inmiddels hebben wij begrepen dat Holland Rijnland een security officer heeft aangesteld die samen met het managementteam werkt aan het verbeteren van de beveiliging.

Rechtmatigheid

Voor de controle op de rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties heeft uw algemeen bestuur een normenkader vastgesteld. Het normenkader bevat naast de actuele wet- en regelgeving met financiële consequenties ook toepasselijke interne regelgeving, zoals verordeningen en bestuursbesluiten.

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2017, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat voor belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig tot besluitvorming en begrotingswijziging kan worden gekomen. Een systeem

Verslag van bevindingen 2017 -

---

met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan het algemeen bestuur van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van het algemeen bestuur.

Het begrotingscriterium is uitgewerkt in de Kadernota 2017 van de Commissie BBV. Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. De accountant moet in het accountantsverslag deze kostenoverschrijdingen aan de orde stellen.

In de jaarrekening 2017 van Holland Rijnland is sprake van begrotingsoverschrijdingen (van de lasten) op de programma's TWO en Fricitie en Transitie. Deze overschrijdingen zijn in de jaarrekening toegelicht en passen binnen de beleidskaders van het algemeen bestuur, maar dienen nog wel door het Algemeen Bestuur te worden geautoriseerd.

Het begrotingscriterium omvat ook de toets aan de investeringskredieten. In 2017 hebben geen investeringen plaatsgevonden.

Opvolging aanbevelingen vorig jaar

De aanbevelingen van vorig jaar zijn nog geldig en houden vooral verband met:

- Het uitvoeren en documenteren van de verbijzonderde interne controle gespreid over het jaar en het koppelen van de controles aan een organisatiebrede risicoanalyse.
  - Het explicieter beschrijven van de interne beheersmaatregelen die de belangrijkste risico's afdekken, door voor iedere maatregel de zogenoemde '6 W-vragen' te beantwoorden: wie doet wat, waarom, wanneer, waarmee en met welk doel?
  - Het formaliseren van de frauderisicoinventarisatie en frauderisicopreventie onderdeel te maken van het interne beheerssysteem.
  - De beheersingsmaatregelen rondom de verantwoording van de WNT zijn in opzet aanwezig, echter door onvolledige vastlegging daarvan is achteraf het bestaan en de werking van de beheersingsmaatregelen niet vast te stellen.
  - Het vertalen van beleid ten aanzien van Misbruik & Oneigenlijk gebruik (M&O) in interne regelgeving. Dit is een verplichting die voortkomt uit de Kadernota rechtmatigheid, maar heeft geen gevolgen voor het accountantsoordeel.
  - De aanbeveling om het Normenkader voor de controle op de rechtmatigheid te actualiseren en aan te vullen met relevante regelgeving zoals de Aanbestedingswet, Schatkistbankieren en WNT (Wet Normering Topinkomens) is opgevolgd.
-

Verlag van bevindingen 2017 -

Wijziging in de verslaggeving en controle van uw gemeenschappelijke regeling

De vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) leidt tot wijzigingen in de verslaggeving over 2018 van gemeenschappelijke regelingen. Deze wijzigingen moeten al in de begroting 2018 zijn verwerkt. Hierna informeren wij u over de belangrijkste wijzigingen, die in uw jaarverslaggeving over 2018 tot uitdrukking komen.

Uniforme taakvelden

De bijlage met het overzicht van lasten en baten per taakveld maakt onderdeel uit van de jaarrekening. Het is aanbevolen om het verdeelprincipe toe te lichten waarmee de taakvelden over de programma's zijn verdeeld. De taakvelden en wat hieronder moet worden verantwoord zijn voorgeschreven. De inhoudelijke definitie is verder toegelicht op de website van de Commissie BBV en de IV3 vraagbaak van het ministerie van BZK via <http://www.vraagbaakiv3gemeenten.nl/taakvelden>.

Beleidsindicatoren

In de programmaverantwoording (jaarverslag) wordt per programma de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd toegelicht aan de hand van voorgeschreven beleidsindicatoren. De website van de Commissie BBV bevat een verwijzing naar de regeling.

Verbonden partijen

In de programmaverantwoording wordt toegelicht op welke wijze verbonden partijen hebben bijgedragen aan het bereiken van beleidsdoelstellingen. In de Paragraaf Verbonden partijen in het jaarverslag wordt een onderverdeling gemaakt naar de verschillende typen verbonden partijen en wordt nadere informatie opgenomen over de verbonden partijen (welke partijen, de omvang ende risico's). De Notitie Verbonden Partijen 2016 van de Commissie BBV bevat een nadere toelichting.

Overhead

De gerealiseerde kosten van overhead worden apart verantwoord in het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en afwijkingen van de begroting worden toegelicht. De lasten en baten per programma zijn exclusief overhead. Als definitie voor kosten van overhead geldt de definitie van "vensters voor bedrijfsvoering". De Notitie Overhead 2016 van de Commissie BBV bevat een nadere toelichting.

Rente

Rente over investeringen wordt toegerekend aan het taakveld waarop het investeringsgoed betrekking heeft. Het gebruik van het renteschema in de Paragraaf Financiering wordt aanbevolen. De notitie Rente 2017 van de Commissie BBV bevat een nadere toelichting.

Overige wijzigingen in verslaggeving

De Commissie BBV heeft een notitie gepubliceerd over Materiële vaste activa waarin bestaande regelgeving is samengevat en diverse 'stellige uitspraken' zijn opgenomen.

Verslag van bevindingen 2017 -

Wijzigingen in rechtmatigheidscontrole

In 2015 heeft de commissie Depla, een groot aantal aanbevelingen gedaan inzake de financiële functie. Eén van de adviezen betrof het introduceren van een rechtmatigheidsverklaring door het dagelijks bestuur. Doelstelling van de rechtmatigheidsverklaring is de politieke aanspreekbaarheid van het dagelijks bestuur. De commissie verwacht dat een bestuursverklaring ook een kwaliteitsverhogend effect zal hebben op de financiële bedrijfsvoering. De rechtmatigheidsverklaring wordt nu nog door de externe accountant afgegeven. De rol van de accountant wordt dan beperkter. De accountant stelt vast of de rechtmatigheidsverklaring van het dagelijks bestuur een deugdelijke grondslag heeft.

Het is niet duidelijk welke eisen exact gesteld gaan worden aan de vorm en de grondslag van de rechtmatigheidsverklaring. In de werkgroep HADO (Handleiding Auditing Decentrale Overheden) is een startnotitie rechtmatigheidsverantwoording besproken. Hierin is onder andere opgenomen dat men zich beperkt tot financiële rechtmatigheid. Niet financiële bepalingen vallen buiten de strekking van de verklaring. Daarbij gaat het om drie belangrijke criteria: begrotingscriterium, voorwaardencriterium, misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Het is het streven van het ministerie om de nieuwe methodiek in 2020 in te voeren.

Bijlage 1: Overzicht gecorrigeerde fouten -

Rekeningresultaat versie jaarrekening 23-03-2017		-230.018
Correcties:		
Verlaging bijdrage Provincie Regionaal Project verkeersveiligheid	49.882	
Ophogen diverse verplichtingen TWO	27.322	
Opnemen verplichting gedragsbeïnvloeding	24.375	
Creditnota TWO inzake SP71	-35.532	
Diverse correcties LEADER-project	-27.406	
Opnemen vordering RBL	-19.095	
Correctie verwerking gemeentelijke bijdrage resultaatbestemming 2016	110.132	
Correctie dotaties reserves	-183.955	
Correctie onttrekkingen reserves	229.883	
Rekeningresultaat versie jaarrekening 03-03-2018		-54.411
Correcties:		
Dubbel opgenomen verplichting gedragsbeïnvloeding	-56.241	
Rekeningresultaat versie jaarrekening 28-08-2018		-110.652
Belangrijkste correcties zonder saldo-invloed:		
Toepassing stelsel baten en lasten Fricie en Transitiekosten	118.709	
Toerekening aan programma afrekening TWO	58.800	
Toerekening aan programma afrekening CVV 2016	65.779	
Toerekening aan programma afwikkeling LEADER	29.728	
Correctie verwerking bankrekeningen TWO	2.698.077	
Correctie verwerking gemeentelijke bijdragen	1.523.317	
Diverse reclassificaties tussen Uitzettingen, overige schulden en transitorische posten		
Diverse correcties in gegevens WNT-tabel		
Diverse correcties in toelichtingen op balans en overzicht van baten en lasten		
Correcties in verdeling van kosten en opbrengsten over de programma's naar aanleiding van overige correcties		
Diverse correcties in de bijlagen 6.1 tot en met 6.7		

Bijlage 2: De opdracht die u ons heeft verstrekt -

Binnen het kader van de overeenkomst tussen Holland Rijnland en Publiek Belang Accountants B.V. tot het controleren van uw jaarrekening bevestigen wij formeel elk jaar de onderlinge afspraken met een opdrachtbevestiging. Met de opdrachtbevestiging heeft uw secretaris-directeur namens het algemeen bestuur ons op meer gedetailleerde wijze opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening. Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risico-analyse, de interim-controle en de jaarrekeningcontrole.

Gezamenlijke risico-analyse als basis

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als gemeenschappelijke regeling (verder GR) mee te maken heeft. Deze risico-analyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw GR en maakt deel uit van ons pre-auditgesprek. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risico-analyse te komen, die als basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt primair de focus op de risico's op afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten.

Interim-controle

Onze risico-analyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat de opgeleverde informatie betrouwbaar is, zowel tussentijds als bij de jaarrekening. Wij onderzoeken tijdens de interim-controle de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is een managementletter met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing.

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing.

Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel over de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften, of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals opgenomen in uw controleprotocol. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht. Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de door het algemeen bestuur vastgestelde materialiteitsgrenzen.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en een verslag van bevindingen. In het verslag van bevindingen rapporteren wij fouten en onzekerheden die de vastgestelde rapporteringstolerantie overschrijden en aangelegenheden waarvan wij vinden dat deze voldoen de belangrijk zijn om aan uw algemeen bestuur te rapporteren.